

A Kállai Ernő művészettörténeti- és műkritikusi ösztöndíjam a művészeti és aktivista gyakorlatok összevetésére vállalkoztam, így azokkal a művekkel foglalkoztam, amikben nem csak művészeti témaként jelentek meg társadalmi és politikai kérdések, hanem olyan módszerekhez és gyakorlatokhoz nyúltak az alkotók, amelyekkel a társadalmi közegbe is beléptek. Az elemzés során a művészeti jelenségeket kulturális gyakorlatnak tekintettem, ennek eredményeként olyan értelmezési metszetek jöttek létre, melyekben a művészeti és nem-művészeti diskurzusok egybe olvadnak, mint a szociológia, az antropológia, a politikaelmélet. Kulturális gyakorlatokról nem csak művészetben beszélhetünk, azonban a művészet kiemelt szerepet kapott a társadalom értékei között. A művészet esetében a kulturális jelentések, eltérő használatok nem csak termelődnek, hanem a művészeti szcéna intézményrendszere révén nyilvánosságot kapnak, elismerésben részesülnek, a médián keresztül terjednek.

A kutatás során körvonalazódtak a társadalmi mozgalmak különböző ciklusai és ezzel párhuzamosan az aktivista és művészeti gyakorlatok formálódása. Bizonyos időszakokban a társadalmi kérdések iránt érdeklődő művészek új generációi és bizonyos problémákra civil megoldásokat kereső fiatal értelmiségiek részben közös terekben, részben kollaboratív projektek keretében történő találkozásai aktív kulturális cserét ösztönöztek.

A 2000-es évek első felében a mozgalmi és civil kapcsolatokkal rendelkező művészek intenzív érdeklődése a fogyasztói kultúra jelenségei iránt, és érzékenységük a gazdasági és politikai egyenlőtlenségekre, abba az irányba hatott, hogy a kortárs képzőművészet intézményrendszerében megjelentek az aktivista és civil kapcsolatokat, szubkulturákat mozgósító projektek. A művészek újraértelmezték és átalakították a művészeti teret az új elképzeléseknek és funkcióknak megfelelően. Ha a gyakorlat és munkamódszer felől vesszük szemügyre a jelenséget, nem elsősorban a műfaji besorolásból adódik kérdés, hanem a művészeti tér és egy másik kulturális tér közötti határ átlépésének módjából. Ezzel párhuzamosan a művészet szerepére és nyilvános térre vonatkozó koncepciók is összekapcsolódtak, és a köztérben a beavatkozásokra, figyelemfelkeltésre építő gyakorlatok kaptak hangot.

A 2006-tól kezdődően a megváltozó politikai kultúra és a 2008-ban kezdődő gazdasági válság (ami kezdetben áttételesen, majd egyre közvetlenebbül érvényesült a hazai viszonyok között) lezárta az aktivista művészeti gyakorlatok első időszakát. A közvetlen tiltakozási formákról való lemondás újféle megközelítések keresésére ösztönözte a civileket és a művészeket. A társadalmi kérdések iránt fogékony művészek reflexiói az új szituációkra, valamint a kortárs képzőművészet nemzetközi rendszere abba az irányba hatott, hogy a hosszú távú gondolkodás és a részvétel alapú megközelítések kerüljenek előtérbe. Korunk sajátos jelensége, hogy a stratégiai gondolkodás nem feltétlenül nélkülözi a taktikát: a hálózati alapú részvételi kultúra logikájában az ellenálló és domináns pozícióban lévő gyakorlatok viszonya talán dinamikusabb, mint valaha. Ebben a közegben nem különíthetők el egymástól a taktikai és stratégiai gyakorlatok, sokkal inkább taktikai stratégiákról és stratégiai taktikákról beszélhetünk.

A kutatást lezáró tanulmányomban ezt a folyamatot kívántam felrajzolni. A társadalmi és művészeti aktivizmus közös metszeteinek feltárásához egyaránt felhasználtam az Artpool Művészetkutató Központban található vonatkozó dokumentumokat, internetes forrásokat, saját készítésű interjúkat. A kutatás eredményei a Replika című társadalomtudományi folyóiratban kerülnek közlésre 2016-ban.